

підготовка вчителів до використання технологій естетичного виховання учнів у системі методичної роботи школи

Актуальність. Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується зміною її концептуальних засад та утвердженням замість застарілого „знанневого” підходу нового, особистісно орієнтованого, за якого у центр освітньої системи ставиться не накопичення людиною якомога більшого обсягу різноманітних знань, а забезпечення гармонійного співвідношення її особистісних, професійних та естетичних якостей, розвиток її неповторної індивідуальності та самостійності у розв’язанні життєвих проблем [6, с. 3].

У законі України “Про загальну середню освіту” сказано, що загальна середня освіта спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання та виховання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях та принципах науковості полікультурності і на засадах гуманізму, демократії.

Для цього необхідно створювати такі умови, щоб учні навчалися із задоволенням, виконували завдання старших, у них формувалися почуття прекрасного, розвивалися позитивні емоції. Такими, на нашу думку, є технології естетичного виховання учнів, використання яких педагогічними працівниками могли б якісно вплинути на підростаюче покоління. Духовне, прекрасне, чутливе, зворушливе завжди щиро проникає у сутність людини і ніби підтверджуючи це, доктор педагогічних наук, професор, академік Г.М. Сагач наводить геніальний вислів Лопе де Вега “*Сила долає силу, краса перемагає усіх*”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взагалі, вперше у вітчизняній педагогіці виникло словосполучення “освітня технологія” у 20-х роках. Але думки про технологізацію освіти висловлював ще Я.А. Коменський понад 400 років тому. Елементи технологічного підходу можна знайти і в працях більшості видатних іноземних та вітчизняних педагогів, А.Ф. Дистервега, Й.Г. Песталоцці, Л.М. Толстого, А.С. Макаренка, В.О.Сухомлинського та інших [3, с. 11].

Велику увагу розвитку технологічного процесу в освіті надає І.А. Зязюн, зауважуючи, що “під тиском технологічного досвіду інших сфер педагогічні технології здобувають нові можливості впливу на традиційний процес навчання і підвищують його ефективність. Щоправда, цей процес відбувається спотанно і не завжди керований. Адаптація нових технологій в освітній галузі особливо добре простежується за таким показником, як введення в освіту нових інформаційних технологій” [5, с. 5].

На значну роль розвитку технологій в освіті звертає Н.Г. Ничкало, наголошуючи, що нові освітні технології відкривають нові можливості у навчально-виховному процесі. “Навчання, побудоване на інноваційних технологіях, покликане відіграти важливу роль у розвитку культури учіння протягом усього життя, що створює нові можливості для задоволення потреб нових громадян [5, с. 479].

На відміну від технологій навчання, успіх впровадження виховних технологій, в тому числі технологій естетичного виховання учнів, у значній мірі залежить від особистості викладача, головним чином від його ставлення до початково-виховного процесу, до учнів і до себе особисто. Головна мета будь-якої педагогічної технології, зауважує В.В. Орлов, – полягає у вихованні освіченої людини, яка в інформаційному потоці вміє виділити особистісно значущі знання і розуміє як їх використати у конкретній ситуації, тобто домінанта відводиться не оволодінню технічними навичками, а гнучкому інтелекту [2, с. 122].

Дослідженню неперервної професійної підготовки вчителя завжди приділяли увагу С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, Н.Г. Ничкало, В.В. Олійник; організації науково-методичної роботи школи О.М. Якубовська, О.П. Якубовський, Л.А. Васюкова, М.Ф.Будіянський, В.О. Зінкевічус, С.О. Сисоєва Л.Б. Лук’янова, Г.С. Данилова, Р.Г. Гільборга, П.С. Дементьєва, І.Ф. Жерносека, В.Ф. Паламарчука, В.В. Сгадової, З.М. Шевченко та інших; підвищенню кваліфікації вчителів початкової школи у системі методичної роботи середньої загальноосвітньої школи – В.О. Сухомлинський, Ш.О. Амонашвілі, Л.О. Хомич, І.О. Титаренко; підготовці вчителя до використання технологій

естетичного виховання учнів – М.П. Лещенко, О.М. Отич, Ю.П. Азаров, Б.Т. Ліхачов.

Мета статті. Сучасні технології естетичного виховання учнів орієнтують на створення педагогічним працівниками такої навчальної ситуації, яка б стимулювала пізнавальну діяльність на позитивному чуттєво-емоційному фоні, тому їх необхідно готувати до цього і у вищому навчальному закладі, і у системі меточної роботи школи. У нашому дослідженні ставиться питання вдосконалення підготовки вчителів у системі методичної роботи до використання технологій естетичного виховання учнів з метою організації їх навчання і виховання у межах існуючих навчальних планів і програм [8, с. 66].

Виклад основного матеріалу. Велику роль у цьому процесі належить системі методичної роботи школи, яку можна розглядати і як об'єкт управління. Саме управління є той важіль, який має бути спрямований на активізацію діяльності педагога за допомогою створення усіх необхідних умов для виявлення та розвитку його естетичних та професійних можливостей. Ідучи на кожний урок, вчитель має знати не лише фактичний матеріал даного предмету, але й продумати відносини з учнями того чи іншого класу, зміст та технології викладання навчальних дисциплін, зокрема технології естетичного виховання. У сучасних умовах підготовка вчителя до використання технологій естетичного виховання учнів ще не належному стані проводиться у вищих навчальних закладах, а тому це варто робити у системі методичної роботи школи. Система підвищення рівня знань педагогічних кадрів – це складний комплекс різноманітних форм і методів навчання та виховання вчителів, в якому всі компоненти взаємопов'язані і взаємообумовлені у змістовному й організаційному плані [1, с. 6]. Основним компонентом системи підвищення кваліфікації є методична робота, як важлива ланка в системі безперервної освіти.

У кожному навчальному закладі, зауважує С.Б. Лук'янова, методична робота є базовим компонентом науково-методичного забезпечення, її можна визначити як систематизовану, систематичну, узгоджену, колективну та індивідуальну діяльність педагогічних працівників, спрямовану на підвищення їх

науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності.

Професійна підготовка вчителя, після закінчення вищого навчального закладу, відбувається, перш за все, у системі методичної роботи середньої загальноосвітньої школи. Це дозволяє оперативно аналізувати зміни якості знань, сформованості вмінь, навичок учнів та вносити корективи у навчальний процес; визначати рівні їх вихованості і розвитку; поєднувати зміст і характер методичної роботи з результатами реального навчально-виховного процесу; долати вчителю утруднення і проблеми, які виникають у процесі професійної діяльності; своєчасно отримувати інформацію щодо нових досягнень педагогічної, психологічної науки і практики [5, с. 51].

Методична робота, – за словами І.О. Титаренко, систематизована, конструктивна, цілеспрямована, колективна й індивідуальна робота педагогів з підвищення наукового і загальнокультурного рівня, вдосконалення психолого-педагогічної і професійної майстерності. Вчена-педагог наводить висловлювання Я.В. Цехмістера на думку якого, методична робота в сучасному інноваційному середньому загальноосвітньому навчальному закладі – це інструмент, за допомогою якого функціонує педагогічний склад середнього загальноосвітнього навчального закладу, а державні, громадські і суспільні інститути, які його оточують, впливають на форми і зміст роботи. Але, звичайно, зміст і форми методичної роботи середнього загальноосвітнього навчального закладу є не просто набором рецептів, а сукупністю теоретичних і практичних знань, в яких узагальнено прагматичний досвід кращих педагогічних колективів

Масові форми науково-методичної роботи: педагогічні читання, конференції, шкільні семінари, практикуми, педагогічні виставки можуть сприяти теоретичному обґрунтуванню, ознайомленню педагогічними працівниками з різними технологіями естетичного виховання учнів, які подаються в методичній літературі, у вистапах і розповідях колег. На заняттях групових форм методичної роботи: предметних методичних об'єднаннях, методичних об'єднаннях класних керівників, творчих груп, взаємовідвідуванні уроків та позакласних заходів

відбувається практичний обмін досвідом з приводу використання різних технологій естетичного виховання і їх вплив на розвиток особистості учня. Велике значення для ознайомлення і вивчення технологій естетичного виховання учнів мають також самоосвіта, наставництво, стажування. Нетрадиційні форми методичної роботи: “мозковий штурм”, методичний фестиваль, педагогічний КВК, “референдум”, “круглі столи” також дають можливість педагогічним працівникам ознайомитися з новими технологіями естетичного виховання учнів.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що лише у роботах вченої-педагога М.П. Лещенко використовується поняття “технології естетичного виховання”. У дисертаціях Т.Д. Чабонові “Естетичне виховання школярів в процесі вивчення математики” (1998) та Н.А. Фоломєєвої „Педагогічні технології естетичного виховання дітей віком 5-10 років засобами музичного мистецтва”, (2001) обґрунтовано сутність і впроваджено у практику шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів технології естетичного виховання учнів, де вони доводять про якісний вплив даних технологій на особистість учня.

Однак, в цілому, аналіз наукової літератури з проблеми свідчить, що недостатньо дослідженими педагогічною наукою є технології естетичного виховання учнів, підготовка вчителів середніх навчальних закладів до використання технологій естетичного виховання учнів ведеться у вищих навчальних закладах недостатньо, в методичній роботі школи взагалі не розкривається дана проблема.

Ми не ставимо за мету змінити структуру методичної роботи школи, але вважаємо за необхідне удосконалити зміст останньої шляхом посилення взаємозв'язків між її елементами, надання їм специфічної професійної спрямованості, а також введення таких видів роботи вчителів, які б сприяли використанню технологій естетичного виховання школярів. Оскільки це недостатньо реалізується у педагогічних навчальних закладах, то відповідальний за проведення методичної роботи в школі, повинен організувати роботу так, щоб учителі могли самі поділитися формами, методами і прийомами використання технологій естетичного виховання учнів, проводити відповідні семінари-

практикуми, педагогічні читання, засідання творчих груп, методичних об'єднань учителів-предметників та інші. У цьому зв'язку нам здаються перспективними такі напрями роботи з педагогічним рацівниками:

- проведення методичної роботи з педагогічними працівниками по вивченню значення технологій естетичного виховання учнів;
- організація взаємовідвідування уроків та позакласних заходів, на яких вчителі показують ефективність використання технологій естетичного виховання учнів;
- цілеспрямоване використання технологій естетичного виховання учнів при вивченні навчальних дисциплін;
- обов'язкове використання технологій естетичного виховання учнів на уроках мистецького спрямування (музичне мистецтво, образотворче мистецтво, художня культура, основи естетики).

Вважаємо, що ефективність підготовки педагогічних працівників до використання технологій естетичного виховання учнів значно зросте за умов:

- обґрунтованого вибору технологій естетичного виховання учнів на основі критеріїв науковості, професійної значущості, методичної доцільності;
- художньо-творчої діяльності педагогічних працівників з метою спрямованості їх на виховну діяльність, використовуючи технології естетичного виховання учнів, а також необхідних для їх використання знань, умінь і навичок;
- методично доцільного і вдалого добору організаційних форм і методів для використання технологій естетичного виховання учнів.

Наш задум був заснований на тому, що вплив естетичного виховання на розвиток учнів в різних його проявах, може бути посилений за рахунок постійного і доцільного використання технологій естетичного виховання в усій системі навчально-виховного процесу. Ми впевнені, що за допомогою технологій естетичного виховання учнів, можна діяти на кожну окрему дитину, на різні сторони її буття, що неминуче підвищить ефективність педагогічної діяльності.

Здійснене нами виділення взаємозв'язків між технологіями естетичного виховання учнів і значущими властивостями психіки особистості, означає постановку суттєвих питань, через які конкретизується загальна проблема.

Одночасно відбулося і визначення основних гіпотез нашого дослідження. Ці гіпотези вже мають цілком робочий характер, на їх основі можливо проведення практичного дослідження і одержання емпірично доведених висновків.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що ефективність підготовки вчителя до використання технологій естетичного виховання учнів у системі методичної роботи середньої загальноосвітньої школи зросте за умов:

- ознайомлення вчителів з технологіями естетичного виховання учнів;
- розробки змісту та організації методичних семінарів, тренінгів, рольових ігор, метою яких є застосування вчителями технологій естетичного виховання учнів;
- забезпечення обміну передовим педагогічним досвідом між вчителями щодо використання технологій естетичного виховання учнів;
- забезпечення педагогічних умов підготовки вчителя до впровадження технологій естетичного виховання учнів [4, с 117];
- створення при середніх загальноосвітніх навчальних закладах шкіл ППД, творчих груп, проблемою яких будуть вивчення технологій естетичного виховання учнів.

Таким чином, внутрішньошкільна система методичної роботи: колективна, групова, індивідуальна, інноваційна є ефективною і доцільною у сучасних середніх навчальних закладах. Але, погоджуючись з думкою Л.Л. Сушенцової, необхідно змінити вимоги до їх організації; обґрунтувати зміст діяльності педагогів відповідно до нових завдань освіти; подолати негативне ставлення педагогів-практиків до психолого-педагогічної науки та запровадження нових педагогічних технологій; вибирати такі форми методичної роботи, які б були цікавими для педагогів і впливали на їх бажання щодо самовдосконалення себе як професіонала і особистості [7, с. 23].

Висновок. Аналізуючи систему методичної роботи в школі, можна виділити такі вимоги до її організації: відповідність системи внутрішкільної методичної роботи сучасному соціальному замовленню суспільства і держави школі за умов її національної розбудови; науковість; системність; комплексний характер; систематичність, послідовність, наступність, безпосередність, масовість; творчий

характер методичної роботи та максимальна активізація діяльності педагогічних працівників; конкретність методичної роботи, врахування особливостей конкретної школи, вчителя, диференційований підхід до педагогічних працівників; спрямованість методичної роботи на виділення головного, суттєвого в підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів; єдність теорії та практики при загальній практичній спрямованості методичної роботи; оперативність, гнучкість, мобільність методичної роботи; колективний характер методичної роботи при розумному співвідношенні загальношкільних, групових та індивідуальних, формальних та неформальних, обов'язкових та добровільних форм і видів методичної роботи; створення сприятливих умов для ефективної методичної роботи, творчих пошуків [1, с. 19]; використання сучасних навчальних і виховних технологій педагогічними працівниками.

Методична робота у школі допомагає вчителю підвищувати свою фахову майстерність безпосередньо на робочому місці. Прийшовши до школи після одержання диплома чи проходження курсової перепідготовки, він може на практиці випробувати ті педагогічні технології чи поради, які були у вищому навчальному закладі, впровадити такі технології навчально-виховного процесу, що дадуть можливість покращити якість знань, умінь і навичок, змінити духовний і моральний рівень особистості школяра. Крім того, члени адміністрації чи вчителі-методисти мають можливість, спостерігаючи за роботою вчителів, кординувати їх педагогічну діяльність, виявляти труднощі і недоліки у їх діяльності, своєчасно інформувати учителів про нові досягнення педагогічної науки і практики, створювати сприятливі умови для ефективної організації педагогічної діяльності та використання сучасних виховних і навчальних технологій.

Література

1. Жерносек І.П. Науково-методична робота в навчальних закладах системи загальної середньої освіти: Монографія / Іван Пилипович Жерносек. – К., 2000. – 124 с.
2. Орлов В.Ф. Технології мистецької педагогічної освіти. / Професійно-художня освіта України: Зб. наук. праць / Редкол. : І.А. Зязюн (голова), В.О. Радкевич, Р.Т. Шмигало (заступники голови) та ін. – К.-Ч. видавництво "Черкаський ЦНТЕЛ", 2002. – С. 121-126.

3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. [О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.]; за заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Отич О.М. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання навч.-метод. посіб./ Олена Миколаївна Отич. – Полтава : 2005. – 200 с.
5. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / [С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик та ін]. За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
- 6 Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навч. посібник / Оксана Петрівна Рудницька. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2005. – 360 с.
- 7 Сушенцова Л.Л. Традиційні і нетрадиційні форми організації методичної роботи в професійно-технічному училищі: Метод. рек. / Лілія Леонідівна Сушенцова. – Кривий Ріг. 1998. – 46 с.
8. Чабанова Т.Д. Эстетическое воспитание школьников в процессе изучения математики : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01 / Луганский гос. педагогический ин-т им. Т.Г. Шевченко. Луганск, 1998. – 199 л.

Підготовка вчителя до використання технологій естетичного виховання учнів у системі методичної роботи школи

Ключові слова: технології, технології естетичного виховання учнів, ситема методичної роботи, підготовка вчителя

Анотація

У статті розкривається зачість використання вчителями технологій естетичного виховання школярів та роль методичної роботи в навчально-виховному закладі, розглядається підготовка педагогічних працівників до використання технологій естетичного виховання учнів у системі методичної роботи школи та умови ефективної діяльності їх у цьому спрямуванні.

Подготовка учителя к использованию технологий эстетического воспитания учащихся в системе методической работы школы.

Ключевые слова: технологии, технологии эстетического воспитания учащихся, система методической работы, подготовка учителя.

Резюме

В статье раскрывается значение использования учителями технологий эстетического воспитания школьников и деятельность их в системе методической работы среднего учебного заведения, рассматривается подготовка учителей к использованию технологий эстетического воспитания учащихся в системе методической работы школы и условия ее эффективности.

Preparing teachers to use technology aesthetic education of students in the methodical work of the school.

Keywords: technology, technology, aesthetic education of students, the system of methodical work, training teachers.

Summary

The article explains the importance of technology use by teachers of aesthetic education of schoolchildren and their activity in the methodical work of secondary school is considered for training teachers to use technology aesthetic education of students in the methodical work of the school and its environment efficiently.

Кутова Ольга Миколаївна

Аспірант відділу педагогічної естетики та етики

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

м. Київ

Дом. адреса: пр-т Оболонський, 36, кв 38

Телефони: дом.412-67-11, моб. – 096-371-86-19

Рецензія

на статтю Кутової О.М. “ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ШКОЛИ”

У статті розглядається значимість технологій естетичного виховання учнів та підготовка вчителів до їх використання у системі методичної роботи середньої загальноосвітньої школи.

Автор розглядає питання вдосконалення підготовки вчителів у системі методичної роботи до використання технологій естетичного виховання учнів з метою організації їх навчання і виховання, вказує на перспективні напрями роботи з учителями для ефективного використання технологій естетичного виховання учнів, робить припущення, що ефективність підготовки вчителя до використання технологій естетичного виховання учнів у системі методичної роботи середньої загальноосвітньої школи зросте за умов:

- ознайомлення вчителів з технологіями естетичного виховання учнів;
- розробки змісту та організації методичних семінарів, тренінгів, рольових ігор, метою яких є застосування вчителями технологій естетичного виховання учнів;
- забезпечення обміну передовим педагогічним досвідом між вчителями щодо використання технологій естетичного виховання учнів;
- забезпечення педагогічних умов підготовки вчителя до впровадження технологій естетичного виховання учнів;
- створення при середніх загальноосвітніх навчальних закладах шкіл ППД, творчих груп, проблемою яких будуть вивчення технологій естетичного виховання учнів.

У цілому стаття відповідає вимогам до наукових публікацій і може бути рекомендована до друку.